

เกษตรอินทรีย์ (Organic Agriculture) ทางเลือก ทางรอดของเกษตรกรไทย

ประเทศไทย เป็นประเทศที่ภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญมาก เนื่องจากภูมิประเทศมีความอุดมสมบูรณ์เอื้อต่อการทำการเกษตรกรรม และประชากรส่วนใหญ่ของประเทศก็ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก แต่กว่าครึ่งศตวรรษที่ผ่านมาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ได้ลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นยุคของการทำเกษตรแบบอุตสาหกรรม ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ ทั้งวิถีชีวิตการทำเกษตรแบบดั้งเดิมที่อนุรักษ์ระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หันมาทำการเกษตรที่ต้องพึ่งพาสารเคมี ทั้งปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืชเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตสารเคมีเหล่านี้เป็นตัวการสำคัญในการทำลายหน้าดินทำให้ดินเสื่อมสภาพ คุณภาพดินลดลงเรื่อยๆ หากต้องการปริมาณผลผลิตเท่าเดิม ต้องใช้สารเคมีในปริมาณที่มากขึ้น ส่งผลให้ดินเสียหายหนักขึ้นและเร็วขึ้น

เกษตรอินทรีย์ (Organic) คือ อะไร

เกษตรอินทรีย์ เป็นการผลิตที่ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิด
ไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี
ไม่ใช้ฮอร์โมน ไม่ใช้ยาสกัด ทั้งนี้ทุกอย่างที่กล่าวมาคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม รักษาสมดุลของระบบนิเวศ และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ

เกษตรอินทรีย์ (Organic) กับ เกษตรปลอดภัย (GAP)

เกษตรปลอดภัย (GAP) หรือ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี เป็นระบบการผลิตที่เกษตรกรสามารถใช้สารเคมีทางการเกษตร ปุ๋ยเคมี ในกระบวนการผลิตได้ แต่ต้องใช้ในปริมาณที่ถูกต้องตามคำแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ได้ผลผลิตที่เมื่อเก็บเกี่ยวแล้วไม่มีสารเคมีตกค้างในผลผลิตนั้น หรือมีอยู่ในระดับต่ำที่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ซึ่งแตกต่างกับเกษตรอินทรีย์ ที่ไม่อนุญาตให้ใช้สารเคมีสังเคราะห์ใดๆ ในกระบวนการผลิตเลย

ยังไ้ เรียกว่าเกษตรอินทรีย์ ???

1. ไม่ใช้สารเคมีสังเคราะห์ทุกชนิดในทุกขั้นตอนการผลิต

- ไม่ว่าจะเป็น ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า หรือฮอร์โมน รวมทั้ง
 - ไม่ใช้ยาปฏิชีวนะ หรือยาสัตว์ รักษาสัตว์ หรือสัตว์เมื่อเจ็บป่วย
 - ไม่ใช้ยารม ขณะเก็บรักษาข้าว เป็นต้น
-

2. ต้องมีการเว้นช่วงเวลาที่เรียกว่า “ระยะปรับเปลี่ยน”

เพื่อเปลี่ยนจากการผลิตแบบทั่วไป ไปเป็น “เกษตรอินทรีย์” ซึ่งระยะเวลายาวจะแตกต่างกันตามชนิดพืช หรือ ชนิดสัตว์

3. ต้องสร้างสิ่งกีดขวาง

เช่น กำคันดินกัน ทุดคูน้ำ หรือ ปลุกพืชเป็นแถวเป็นแนวเพื่อเป็นกันชนป้องกันสารเคมีหรือมลพิษ ที่มาจากดิน น้ำ และอากาศ จากแปลงข้างเคียง หรือแหล่งมลพิษ เช่น กองขยะ หรือโรงงานอุตสาหกรรม ปนเปื้อนเข้ามาในพื้นที่

4. เลือกใช้เมล็ดพันธุ์ หรือพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ ที่มาจากการผลิตแบบอินทรีย์

5. แล้วระยะขยายพันธุ์พืชหรือสัตว์ ก็ต้องทำด้วยวิธีธรรมชาติ ไม่บังคับ หรือผสมเทียม

6. การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชหรือสัตว์ ต้องใช้วิธีธรรมชาติ

เช่น การตากหญ้า การใช้เศษพืชคลุมดิน การใช้น้ำหมัก ใช้พืชที่มีกลิ่นฉุน

โดยประเทศไทยมีมูลค่าการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร ในแต่ละปีเป็นจำนวนเงินที่สูงนับหมื่นล้านบาท และสารเคมีที่ใช้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นแม้จะสามารถผลิตสินค้าเกษตรได้เป็นจำนวนมาก แต่รายได้สุทธิของเกษตรกรกลับลดลง เนื่องจากปัจจัยการผลิตเหล่านี้เป็นต้นทุนหลักที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของเกษตรกร ประกอบกับราคาสินค้าภาคเกษตรในตลาดโลกตกต่ำเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ส่งผลกระทบต่อทั่วโลก ทำให้เกษตรกรตกอยู่ในสภาพที่มีหนี้สินล้นพ้นตัวจนยากจะหลุดพ้นวังวนของความยากจน

ในยุคปัจจุบันที่กระแสความตื่นตัว ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ การบริโภคอาหารที่ปลอดภัยและมีประโยชน์ ผลผลิตเกษตรอินทรีย์จึงได้รับความสนใจ และการตอบรับจากผู้บริโภคมากขึ้น มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการทำเกษตรอินทรีย์นั้น เกษตรกรผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่หน่วยงานรับรองใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจรับรองผลผลิต โดยในการกำหนดมาตรฐานผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่จะมาจาก เกษตรกรผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ผู้บริโภค นักสิ่งแวดล้อมและนักวิชาการในด้านต่างๆ รวมทั้ง การทำเกษตรอินทรีย์จะต้องเอื้อต่อการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ อย่างจริงจัง การปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์นั้น ในแต่ละมาตรฐานอาจกำหนดระยะเวลาแตกต่างกันออกไป ช่วงระยะปรับเปลี่ยนนี้อาจใช้เวลาตั้งแต่ ๑๒ - ๓๖ เดือน ขึ้นอยู่กับแต่ละมาตรฐาน ในการทำเกษตรแบบอินทรีย์ นอกจากเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังสร้างสมดุลของทรัพยากรในระบบนิเวศ สร้างความหลากหลายของชนิดทรัพยากรไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีในดิน น้ำ และพืช ในด้านสุขภาพก็ทำให้สุขภาพแข็งแรง ลดความเสี่ยงของสารเคมีที่อาจปนเปื้อนมากับพืชและสัตว์ และที่สำคัญเกษตรอินทรีย์ ช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้ที่สูงขึ้นเนื่องจากผลผลิตจากเกษตรอินทรีย์เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก แม้จะมีราคาที่สูงกว่าผลผลิตทางการเกษตรทั่วไปก็ตามและในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐยังได้ร่วมกันผลักดันด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น การจัดตั้งสหกรณ์เกษตรอินทรีย์ ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาการทำการเกษตรแบบอินทรีย์ทั้งระบบ โดยมีการส่งเสริมทั้งในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ ทั้งจากนักวิชาการในด้านต่างๆและจากปราชญ์ชาวบ้าน ในพื้นที่ ตลอดจนการจัดหาแหล่งเงินทุนให้กับเกษตรกร หรือการใช้ตรารับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มกท.(Organic Agriculture Certification Thailand - ACT) ของกรมวิชาการเกษตร ซึ่งทำให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจ และสามารถแยกแยะความแตกต่างของผลผลิตของเกษตรอินทรีย์ กับผลผลิตประเภทอื่นได้สะดวกมากขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีผู้ประกอบการภาคเอกชนที่มีนโยบาย การตลาดเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะ เช่น ร้านเลมอนฟาร์ม และผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกขนาดใหญ่ที่เล็งเห็นแนวโน้มและทิศทางการตลาดเกษตรอินทรีย์ จึงเริ่มวางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น อาทิ Top Supermarket , Food Land ทิศทางของตลาดสินค้าจากเกษตรอินทรีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ยังมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาการส่งออกผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ของไทย มีมูลค่าหลายพันล้านบาท โดยตลาดในภูมิภาคยุโรปเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญเป็นอันดับแรก รองลงมาคืออเมริกาเหนือ และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามลำดับ

ที่มา : สุเพ็ญเพ็ญ ศิริสุวรรณ. หนังสือพิมพ์สยามรัฐออนไลน์. ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๐